

As die katjeepering blom.

Audrey Jantjies.

Kaapstad: Kwela, 2022. 240 pp.

ISBN 9780795710285.

Audrey Jantjies se debuut *As die katjeepering blom* is 'n bildungsroman waarvan reeds die titel gelaai is met spanning. Dit herinner aan die titel van Ronelda S. Kamfer se debuut *Noudat slapende honde* (2008) en skep dieselfde afwagting oor wat gebeur wanneer die aksie van blom of ontwaking plaasvind. Dit trek die leser in en lok onmiddellike nuuskierigheid uit.

Met betrekking tot die titel en omslag van die roman staan die katjeepering sentraal en dien dit as metafoor vir Lea, die protagonis, se lewensverhaal. Die roman vertel nie net die verhaal van Lea se komvandaan nie, maar ook van haar oorgang van kindwees tot jong volwasse vrou. Hierdie oorgang sluit groei en verandering in, net soos wat die katjeepering ontwikkel en verander deur die verloop van verskeie seisoene. Die wit van die katjeepering op die omslag suggereer myns insiens reinheid oftewel onskuld—Lea verlaat Galberg as 'n jong onskuldige adolessent met baie min kennis van die buitewêreld en selfs 'n verwronge kennis van die stad:

Maar Lea en Niesie is excited, want vanjaar maak hulle klaar met skool en hulle twee gaan fokkof uit Galberg. For good. En hulle twee gaan iets word. En as hulle vakansies kom kuier, gaan hulle Engels praat soos die mense van die Kaap. En hulle gaan vir hulle Kaapse mans met gladde hare kry wat goed na hulle kyk, al is hulle self ook 'n ietsie. (57)

Verder skep die lewendige natuurgroen op die omslag en die rooi in die titel die gevoel van hoop en verkondig dit die oopbloeï van 'n nuwe blomseisoen. Reeds deur middel van die omslagontwerp en titel word die konvensies van 'n bildungsroman geaktiveer—'n roman wat 'n jong protagonis se reis van kinderjare tot volwassenheid uitbeeld met 'n fokus op die uitdagings wat die karakter se groei beïnvloed.

Struktureel bestaan die roman uit 32 hoofstukke met 'n epiloog aan die einde. Oor hierdie 32 hoofstukke

word die lewe en opgroei van Lea kronologies uitgebeeld. Hoofstuk 1 open met die geboorte van Lea, daarna maak die leser kennis met Galberg wat as vaste ruimte dien vir die eerste paar jaar van Lea se bestaan tot in adolessensie. Die tweede helfte van die roman speel af in die stad waar Lea haar universiteitsjare begin en waar sy deur die moeilikste toets(e) van haar lewe gaan wat haar groei as karakter en die uiteindelijke keerpunt in haar lewe bewerkstellig. Die epiloog aan die einde gee 'n kort opsomming van Lea se lewe ná al die uitdagings. Ten opsigte van die taalgebruik varieer dit van Overbergse uitdrukings tot Nama met 'n woordelys aan die einde van die roman: dit is die tipe geselstaal wat dit vir die leser maklik maak om te lees en die verhaal te volg.

Voorts sentreer die roman ook grotendeels rondom Lea se soeke na haar persoonlike sowel as kulturele identiteit. Lea ondergaan 'n verplasing van kultuur en identiteit wanneer sy in Hoofstuk 16 Galberg verlaat vir die stad. Sy maak kennis met 'n heel nuwe bestaan en is opgewonde oor die verandering en moontlikheid om haarself te verbeter. Hierdie opgewondenheid is egter van korte duur wanneer sy tot die wrede ontnugtering kom dat dit nie so maklik is om aan te pas nie. Lea ondergaan verskeie uitdagings vanaf Hoofstuk 20 tot Hoofstuk 26 wat 'n identiteitskrisis by haar oproep. Jantjies neem die leser saam met Lea op hierdie emosionele en spanningsvolle ontdekkingsreis in haar soeke na 'n nuwe identiteit.

In terme van die tematiese aspekte wat die roman ondersoek, staan geweld teen vroue en kinders op die voorgrond. Lea se verhouding met mans staan veral sentraal. Byna elke man in haar lewe behandel haar sleg en wil haar gebruik vir hul eie voordeel. Haar pa, Jakob, is 'n alkoholis, wie se enigste manier van kommunikeer lelike woorde en vuiste is: "Wanneer Jakob Vrydae sy pay gaan haal by die oubaas, gaan hy eers by ou Fly by die smokkelhuis om. As hy dan by die huis aangeval kom, is dit donnertyd vir mammie Dientjie" (18). Lea word in Hoofstuk 3 seksueel gemolesteer deur haar ouer neef, Tommie.

In Hoofstuk 20 ontmoet Lea vir Sam wat haar ook gebruik vir sy eie voordeel en bykans haar ondergang beteken. Van al die mans in Lea se lewe is Boet Tang en Emmanuel die enigstes wat haar beskerm. Hulle kan myns insiens beskou word as aardse verteenwoordigers van die engele Amakhoeb en Mâbasen (wat ook in die roman uitgebeeld word). Tesame met die tema van geweld teen vroue en kinders speel die onderwerp van godsdiens ook 'n belangrike rol in die verhaal en word Christenskap en Nama-godsdiens dikwels vermeng. Die Nama-godsdiens glo soos Christenskap ook in

aartsengele (Amakhoeb en Mâbasen) wat op aarde geplaas is om mense te beskerm en te lei. Al het die mense van Galberg min en al is hulle uitdagings baie, glo hulle steeds dat hulle geloof hulle sal deurdra.

Ander tematiese aspekte soos rassisme, seksuele mishandeling en die kontras tussen die plaaslewe en die stadslewe word ook ondersoek in die roman. Dat die roman sterk feministies is, is reeds vanaf die eerste hoofstuk duidelik. Die vrou se onderdrukte posisie in 'n samelewing wat deur mans gedomineer word, word ondersoek en uitgedaag. Lea se sterk matriargale voorgangers (ant Kôtjie en ma Dientjie) is ten spyte van hul onmagtige posisie op ekonomiese, politieke en kulturele terreine steeds sterk karakters wat die weg baan vir Lea.

In my mening is *As die katjiepiering blom* nie net die verhaal van Lea Floris nie, maar van baie bruin plaasgemeenskappe. Van ant Kôtjie wat permanent by die deur inval met 'n sappige storie tot by Jakob met sy vier gevrete wat sy hele gesin byna elke tweede dag papskop. Lea is elke kleindorpse of plaasmeisie wat stad toe gekom het met die hoop om 'n beter lewe te maak vir haarself, om 'n iets te wees en dan verskeie uitdagings in die gesig moes staan. Dis 'n verhaal wat jou as leser breek tot op die been en jou dan weer bou. Die hoop beskaam as't ware nooit in hierdie roman nie. Audrey Jantjies skryf uit die perspektief van die gewone mens en kry dit reg om met die leser op die eenvoudigste manier te gesels en 'n boodskap van hoop, standvastige geloof en die hoop op 'n nuwe begin oor te dra.

Tenita Kidelo
tenitakidelo@gmail.com
Universiteit van Wes-Kaapland
Kaapstad, Suid-Afrika

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1818-6830>

DOI: <https://doi.org/10.17159/tl.v59i2.14243>